IN MEMORIAM

Marko Milosavljević

Sredinom siječnja ove godine umro je zacijelo najstariji meteorolog u našoj zemlji: otišla je jedna značajna ličnost, koja je kroz čitav svoj dugi i plodan život dala velik doprinos razvoju meteorologije, prije svega u Srbiji. Marko Milosavljević je rodjen 22. veljače 1902. godine u selu Donja Trnava kod Topole i nakon završetka podoficirske škole a privatno i gimnazije, od 1928. do 1932. godine studira fiziku u Beogradu. 1949. godine postaje prvi doktorant fizičkih nauka na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu .

Prof.dr.Marko Milosavljević
(2.2.1902. - 19.1.1991)

Meteorologijom se počeo baviti još 1924. godine, kad je kao artiljerijski podoficir završio tečaj za meteorološke motritelje u Novom Sadu. Nakon završetka studija započima zapravo i njegova aktivnost na izobrazbi meteoroloških kadrova: na Zrakoplovnoj školi u Novom Sadu postaje nastavnik meteorologije za vojne pilote i meteorološke kadrove, a odmah se ističe i na uvodjenju novih meteoroloških mjerenja dotada nepoznatih u Jugoslaviji. Tako je uveo mjerenja meteorografom na avionima u Zemunu, Zagrebu i Vršcu, a unaprijedio je i mjerenja visinskog vjetra na aerodromima. Od 1936. godine predaje meteorologiju i aerologiju na jedriličarskim kursevima u Vršcu i na Zlatiboru, potom djeluje kao nastavnik na Zrakoplovnoj vojnoj akademiji u Pančevu te na Tehničkom fakultetu u Beogradu. U to vrijeme predaje meteorologiju i rezervnim zrakoplovnim oficirima.

Poslije kapitulacije Jugoslavije povlači se na Meteorološku opservatoriju u Beogradu gdje radi kao opservator sve do oslobodjenja Beograda, kada se zapošljava u Komandi zrakoplovstva u Zemunu. Tamo radi na podizanju mreže meteoroloških stanica, obuci kadrova, a angažirao se i na pripremama za organizaciju hidrometeorološke službe u Jugoslaviji.

U kolovozu 1945. godine nakon demobilizacije vraća se Milosavljević u Meteorološku opservatoriju u Beogradu i nastavlja svoju vrlo opsežnu pedagošku, stručnu i znanstvenu aktivnost. Već je 1947. izabran za predavača na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zemunu, gdje prolazi sva nastavnička zvanja do redovnog profesora. Sve do odlaska u mirovinu predavao je i na Prirodno-matematičkom fakultetu (meteorologiju i klimatologiju), Mašinskom fakultetu (aerologija). Srednjoj hidrometeorološkoj školi, Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, Višoj poljoprivrednoj školi u Čačku, te Narodnom univerzitetu u Zrenjaninu. Poslije odlaska u mirovinu 1973. godine organizira nastavu na Poljoprivrednom fakultetu u Prištini u toku jedne godine.

Uz ovu izuzetnu plodnu pedagošku aktivnost bavio se i znanstvenim radom i to još od 1932. godine, a meteorologijom se kao znanstvenom disciplinom bavio sve do 1978. godine. Tijekom tog vremena objavio je samostalno ili u koautorstvu 70 znanstvenih i oko 40 stručnih radova, od kojih su neki objavljeni u inozemnim publikacijama. Napisao je i nekoliko udžbenika: Meteorologija i jedriličarstvo (1948), Vazduhoplovna meteorologija (1951) te sveučilišne udžbenike Meteorologija (14 izdanja!) i Klimatologija (10 izdanja!). Ova posljednja objavljena su 1990. godine.

Valja posebno istaći da se je prof. Milosavljević angažirao i na rješavanju brojnih znanstvenih i društvenih problema, a bio je i mentor za 7 doktoranata i 31 kandidata magistra znanosti na brojnim fakultetima u Srbiji.

Prof. Milosavljević je ulagao i mnogo truda u organizaciju meteorološke službe u našoj zemlji. Dugo je godina radio kao stručni savjetnik u Republičkom hidrometeorološkom zavodu Srbije, učestvovao je u radu brojnih stručnih komisija od početaka rada službe posebno u pripremi i obradi prvih klimatoloških podataka Jugoslavije iz razdoblja 1925-1940, koje je objavio Savezni hidrometeorološki zavod i koji su poslužili kao prvi podaci za usluživanje privrede i za obnovu zemlje. Prof. Milosavljević njegovao je veze sa inozemnim stručnjacima, bio na nekoliko specijalizacija i stručnim putovanjima te brojnim medjunarodnim sastancima. Navodimo i njegovu aktivnost u vezi obrane od tuče u Srbiji kao i aktivnosti u agrometeorologiji. Bilo bi preopsežno da se navedu sva njegova učestvovanja na medjunarodnim konferencijama za primjenu meteorologije u gradjevinarstvu, turizmu i arhitekturi te na 8 medjunarodnih sastanaka za Alpsku meteorologiju kao i 4 sastanka za Karpatsku meteorologiju, gdje je najčešće iznosio rezultate svojih istraživanja. Suradjivao je i sa Maticom srpskom u Novom Sadu, čiji je bio stalni član-suradnik. Odlikovan je ordenom rada prvog reda sa zlatnim vijencem.

Svi koji su poznavali prof. Marka Milosavljevića ističu posebno njegovu osobnu skromnost, izuzetnu znanstvenu upornost i temeljitost kao i njegovo čovjekoljublje i spremnost da pomogne svima onima kojima je pomoć bila potrebna, često i angažiranjem u rješavanju osobnih životnih problema. Posebno meteorolozima starije generacije koji su ga poznavali kao i velikom broju njegovih učenika ostat će lik i djelo prof. Milosavljevića u trajnoj uspomeni.

dr Dražen Poje

SPISAK RADOVA MARKA MILOSAVLJEVIĆA

I UDŽBENICI

1. Vazduhoplovna jedriličarska meteorologija. Udžbenik za jedriličarske škole. Tehnička knjiga, Beograd 1948.
2. Vazduhoplovna meteorologija. Meteorološki deo u Arhivu tehničkih vazduhoplovnih znanja. Izdanje tehničke knjige, Beograd, 1950.
3. Meteorologija. Udžbenik za studente poljoprivrednog i šumarskog fakulteta. Naučna knjiga, Beograd. Od 1949. do 1990. godine objavljeno 14 izdanja.
4. Klimatologija. Udžbenik za studente poljoprivrednog i šumarskog fakulteta, Naučna knjiga, Beograd. Skripta izdana 1948. godine, a od 1951. do 1990. štampano 10 izdanja.

II ZNANSTVENI RADOVI

1. Osobine nekih galenita iz naše zemlje. Hemijski glasnik Beogradskog univerziteta za 1933. god. Rad sa prof. dr Sretenom Šljivićem.
2. Meteorološke prilike u Panonskoj niziji s obzirom na mogućnost jedrenja. Vazduhoplovni glasnik broj 3, Beograd 1939.
3. Prelaz hladnog olujnog fronta preko Jugoslavije na dan 15. marta 1940. Vazduhoplovni glasnik broj 5, Beograd, 1940.
4. Pogodnost terena za jedrenje na Zlatiboru. Vazduhoplovni glasnik broj 11, Beograd, 1940.
5. Decembarsko zahladjenje sa snegom u Beogradu. Astronomska i meteorološka saopštenja broj 2, Beograd, 1945.
6. Da li posle sušne periode u martu i aprilu dolazi kišna perioda u maju i junu i od kakvog je ovo značaja za vegetaciju. Meteorološka i astronomska saopštenja broj 4, Beograd, 1946.
7. Temperaturski i kišni odnosi u NR Srbiji. Godišnjak Poljoprivredno-šumarskog fakulteta broj 1, Beograd, 1948.
8. Fizičke osobine vetrova u Beogradu. Doktorska disertacija. Naučna knjiga, Beograd, 1950.
9. Uticaj meteoroloških elemenata na isparavanje u Beogradu. Godišnjak poljoprivrednog fakulteta broj 2, Beograd, 1949.
10. Temperatura kao vegetacioni činilac u NR Srbiji. Glasnik Srpskog geografskog društva broj 2, Beograd, 1949.
11. Košava - vetar u Podunavlju. Glasnik Šumarskog fakulteta broj 1, Beograd, 1950.
12. Odnos izmedju minimalne temperature na 2 metra i na 5 santimetara iznad zemlje u Beogradu. Glasnik Srpskog geografskog društva broj 1, Beograd, 1950.

13. Klimatografska skica NR Srbije. Komitet za vodoprivredu NR Srbije, Beograd, 1951.

14. Poremećaji u godišnjim tokovima klimatskih elemenata u Beogradu na osnovu 60-godišnjih meteoroloških osmatranja. Glasnik Šumarskog fakulteta broj 2, Beograd, 1951.

15. Klimatske promene u Beogradu. Glasnik Šumarskog fakulteta broj 3, Beograd, 1951.

16. Upadi hladnih i toplih vazdušnih struja na profilu Senta-Beograd-Niš-Skoplje. Godišnjak Poljoprivrednog fakulteta broj 3. Beograd, 1951.

17. Visina efikasnih padavina u Beogradu. Godišnjak Poljoprivrednog fakulteta broj 4. Beograd, 1952.

18. Meteorološki elementi i pojave u poslednje tri ekstremne godine. Arhiv poljoprivrednih nauka sv. 10, Beograd 1952.

19. Temperatura u snežnom pokrivaču i iznad njega za vreme topljenja snega. Vesnik hidrometeorološke službe FNRJ, 3/4, Beograd, 1952.

20. Srednje dnevne visine padavina u Senti, Kragujevcu, T. Užicu i Zaječaru. Vodoprivreda, broj 4. Beograd, 1953.

21. Temperatura i relativna vlažnost u 14 časova u NR Srbiji. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta II, broj 1, Beograd 1954.

22. Prilog proučavanju mikroklime Beograda i njegove bliže okoline. Glasnik Srpskog geografskog društva, sveska XXXIV, Beograd, 1954.

23. Klimatske osobine Topličke kotline. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, III, broj 1, Beograd, 1955.

24. Oblačnost u Vojvodini. Zbornik za prirodne nauke 9. serija, broj 12. Matica srpska, Novi Sad, 1955.

25. Minimalna temperatura u prizemnom sloju vazduha u toku noći. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, IV, Broj 1, Beograd, 1956.

26. Promena temperature vazduha sa visinom u nekim planinskim predelima NR Srbije. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, V, broj 2, Beograd, 1957. (sa Katarinom Milosavljević).

27. Gradients et inversions des températures de l'air dans quelques montagnes de la République Populaire de Serbie, La Météorologie, Paris, 1956. (sa K. Milosavljević).

28. Promenljivost izvesnih meteoroloških elemenata u februaru i martu i značaj ovih promena za vegetaciju. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, sv. 1, Beograd, 1957.

29. Poledica na Fruškoj gori i uzroci njenog nastanka. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, V, sv. 1, Beograd, 1957.

30. Prilog proučavanju klime Fruške gore. Zbornik za prirodne nauke broj 12, Matica srpska, Novi Sad, 1957.

31. Vertikalni gradijenti padavina u nekim planinskim predelima NR Srbije. Zbornik radova za prirodne nauke, broj 12, Matica srpska, Novi Sad, 1957. (sa K. Milosavljević).

32. Précipitations dans les montagnes de la République Populaire de Serbie, La Météorologie, Paris, 1956. (sa K. Milosavljević).

33. Temperaturski odnosi u toplim letnjim danima na jednom delu Novog Beograda. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, sv. 2. Beograd, 1957. (sa Ružicom Tanić i Milanom Salapurom).

34. Prilog proučavanja vetra košave u Podunavlju. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, VI, broj 1, Beograd, 1958. (sa Natalijom Todorović).

35. Prilog proučavanju lokalne klime Novog Beograda. Posebno izdanje. Beograd, 1958. (sa N. Todorović, R. Tanić i M. Salapurom).

36. Uticaj veštačkog polivanja na vlažnost vazduha na Novom Beogradu. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, VI, Broj 2, Beograd, 1958. (sa N. Todorović).

37. Prizemne inverzije minimalne temperature vazduha na Velikoj livadi kod Smedereva. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, VII, 282, Beograd, 1959.

38. Einfluss der Transsylvaner Alpen auf die Struktur des östlichen Windes in der Pannonischen Ebene. Berichte des Deutschen Wetterdienstes, Nr. 54, Band 8, Offenbach a.m. 1958.

39. Odnos temperature i vlažnosti vazduha izmedju Beograda i Novog Beograda. Arhitektura-Urbanizam, 11/12, Beograd 1961.

40. Verhältniss zwischen der Lufttemperatur und der Luftfeuchtigkeit in der Stadt Belgrad und ihrer Umgebung. Wetter und Leben, Heft 9-10, Wien 1961.

41. Klima južnog Banata. Zbornik za prirodne nauke broj 20. Matica srpska, Novi Sad, 1961. (sa N. Todorović).

42. Vazdušna strujanja u oblasti planine Maljen i njihov uticaj na temperaturu, vlažnost, oblačnost i padavine. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, IX, 317, Beograd, 1961.

43. Luftstramungen im Gebiet des Gebirges Maljen und ihr Einfluss auf die Lufttemperatur, relative Luftfeuchte, Bewölkung und den Niederschlag. Wetter und Leben, Sonderheft IX, Wien, 1961.

44. Uticaj orografije na raspored padavina u Istočnoj Srbiji. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, X, broj 330, Beograd, 1962. (sa K. Milosavljević).

45. Einfluss der Gebirge in Ostserbien auf die Niederscglags-verteilung, Idöjaras, 1, 1962 Januar-Februar, Budapest 1962. (sa K. Milosavljević).

46. Verteilung der Niederschlagshöhe im Gebiet des Gebirges Rudnik. VI Internationale Tagung für Alpine Meteorologie, Bled-Jugoslawien 14-16 IX 1960, Beograd, 1962.

47. Anomalije u pojavi prolećnih mrazeva u Srbiji. Zbornik Matice srpske za prirodne nauke, sveska 25/1963. Novi Sad 1963.

48. Klimatska osnova za gajenje breskve u Srbiji. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta, XI, 350, Beograd, 1961.

49. Raspodela padavina u Istočnoj Srbiji pri vetrovima iz severozapadnog kvadranta. Zbornik meteoroloških i hidroloških radova broj 1, Beograd, 1963. (sa K. Milosavljević).

50. Die Temperatur in der Schneedecke mit einer Eiskruste und ihr Einfluss auf den Winterweizen. Probleme des Wasser- und Wärmehaushaltes von Kulturpflanzen. Leipzig 1964. (sa P. Drezgićem, P. Katićem i B. Spasojevićem).

51. Temperatura snežnog pokrivača sa ledenom korom i njen uticaj na ozimu pšenicu. Zbornik Matice srpske za prirodne nauke sv. 27/1964, Novi Sad, 1964. (sa P. Drezgićem, P. Katićem i B. Stanojevićem).

52. Das Vorkommen des Gewitters mit Hagelfall in der Gegend der Weinberge um Vršac. Idöjaras 5, Budapest 1964. (sa S. Stanojevićem).

53. Intensität des globalen Sonnenlichtes im Maisbestand verschiedener Dichte. Idöjaras, 6. Budapest 1964. (sa P. Katićem).

54. Prilog proučavanju mikroklime u vinovoj lozi na Radmilovcu kod Vinče. Zbornik meteoroloških i hidroloških radova broj 2, Beograd, 1965 (sa N. Todorović).

55. Einfluss der Transylvaner Alpen auf klimatische Charakteristiken in Ostserbien. Uticaj Karpata na vreme, Beograd, 1966. (sa K. Milosavljević).

56. Beitrag zur Kenntnis der Windstruktur in Serbien. Veröffentlichungen der Schweizerischen Meteorologischen Zentralanstalt, Nr. 4, Zürich, 1967. (sa K. Milosavljević).

57. Nepogode sa gradom na Kosmetu. Zbornik meteoroloških i hidroloških radova, broj 2, Beograd, 1965. (sa St. Stanojevićem i N. Todorović).

58. Bedingungen für die Erscheinung der Hagelgewitter in Ostserbien. Uticaj Karpata na vreme. Beograd, 1966. (sa St. Stanojevićem).

59. Stepen opasnosti od prolećnjih mrazeva u pojedinim vinogorjima SR Srbije. Vinogradarstvo i vinarstvo broj 3, Beograd 1968. (sa N. Todorović).

60. Časovne vrednosti temperature vazduha na Radmilovcu. Zbornik meteoroloških i hidroloških radova broj 3, Beograd, 1969.

61. Prilog proučavanju meteoroloških elemenata za potrebe poljoprivrede. Zbornik radova Poljoprivrednog fakulteta broj 477, Beograd, 1968. (sa N. Todorović).

62. Klimatske odlike udoline Velike i Južne Morave. Zbornik Geografskog instituta "Jovan Cvijić", knjiga 22, Beograd 1969.

63. Der Wind "Koschawa" im ostlichen Teil Jugoslawiens. "Local Wind Bora" edited by Masatoshi M. Yoshino, University of Tokyo Press, 1973.

III STRUČNI RADOVI

1. Visinski vetar u vezi sa navigacijom. Vazduhoplovni glasnik broj 6, Beograd, 1933.

2. Novi način ispitivanja vetra na visinama. Vazduhoplovni glasnik broj 7, Beograd, 1933.

3. Ispitivanje slobodne atmosfere. Vazduhoplovni glasnik broj 10, Beograd 1933.

4. Horizontalno strujanje vazduha. Vazduhoplovni glasnik broj 6, Beograd 1935.

5. Termodinamika atmosfere. Vazduhoplovni glasnik broj 8, Beograd 1935.

6. Ispitivanje slobodne atmosfere pomoću meteorografa. Vazduhoplovni glasnik, broj 2, Beograd, 1936.

7. Vertikalne vazdušne struje i njihov uticaj na kretanje vazduhoplovstva. Vazduhoplovni glasnik, broj 6, Beograd, 1936.

8. Jedriličarski slet Masarikove letećske lige u Žilini (Čehoslovačka) i učešće naših jedriličara na njemu. Vazduhoplovni glasnik broj 9, Beograd, 1936.

9. Novi način za merenje visine oblaka. Vazduhoplovni glasnik broj 12. Beograd, 1936.

10. Jedriličarski slet na Renu (Rhön-u) u Nemačkoj i učešće naših jedriličara na njemu. Vazduhoplovni glasnik broj 8, Beograd, 1937.

11. Iskorišćavanje jedriličarstva za praktične i naučne svrhe. Vazduhoplovni glasnik broj 4, Beograd, 1938.

12. Zaštita useva od grada pomoću vazduhoplova. Vazduhoplovni glasnik broj 6, Beograd, 1938.

13. Uloga meteorologije u vazdušnom saobraćaju. Vazduhoplovni glasnik broj 11, Beograd, 1938.

14. Značaj visinske meteorološke karte. Vazduhoplovni glasnik broj 3, Beograd, 1939.

15. Meteorološke prilike u Panonskoj niziji s obzirom na mogućnost letenja. Vazduhoplovni glasnik broj 3, Beograd, 1939.

16. Električna pražnjenja na vazduhoplovima u letu. Vazduhoplovni glasnik broj 4, Beograd, 1940.

17. Stvaranje oblaka pri avionskom letu. Vazduhoplovni glasnik broj 11, Beograd, 1940.

18. Pri kakvoj vremenskoj situaciji nastupa zaledjivanje aviona u letu u Srednjoj i Južnoj Evropi. Vazduhoplovni glasnik broj 1, Beograd, 1941.

19. Uloga meteorologije pri izbegavanju zaledjivanja aviona u letu. Godišnjak jugoslovenskog vazduhoplovstva, Beograd, 1939.

20. Odredjivanje stabilnosti atmosfere. Godišnjak jugoslovenskog vazduhoplovstva za 1940. godinu, Beograd, 1940.

21. Dugoročna vremenska prognoza i njen značaj za vazduhoplovstvo. Godišnjak jugoslovenskog zaduhoplovstva za 1941. godinu.

22. Uspone vazdušne struje termičkog karaktera. Saopštenja mašinske i vazduhoplovne grupe Tehničkog fakulteta u Beogradu broj 2 za 1940. godinu.

23. Aerološka merenja. Izdanje Komande vazduhoplovstva, Beograd, 1939.

24. Meteorološke pojave kao glavni izvori energije za jedriličarstvo. Izdanje Komande vazduhoplovstva, Beograd, 1940.

25. Oblaci i njihov značaj za vazduhoplovstvo. Glas vazduhoplovstva broj 3, Beograd, 1946.

26. Postanak grada i zaštita useva. Nauka i priroda, broj 4, Beograd, 1948.

27. Vazduhoplovstvo u službi poljoprivrede. Narodna krila broj 11, Beograd, 1948.

28. Prirodne pojave u atmosferi. Popularna brošura. Kolarčev narodni univerzitet, Beograd, 1949.

29. Ogledi razbijanja gradobitnih oblaka pomoću aviona. Zaštita bilja broj 6-7, Beograd, 1951.

30. Zaštita bilja od grada i suše. Napredna poljoprivreda broj 7. Beograd,1952.

31. Borba protiv grada i stvaranje veštačke kiše u Francuskoj. Napredna poljoprivreda broj 11, Beograd, 1952.

32. Kiša, grad i sneg. Popularna brošura. Napredna poljoprivreda. Prvo izdanje u Beogradu 1953, a drugo 1955. godine.

33. Vreme i klima i njihov uticaj na zdravlje i delatnost čoveka. Nauka i priroda, broj 1, Beograd, 1954.

34. Veliki atmosferski poremećaji. Zemlja i ljudi, sv. 4, Beograd, 1954.

35. Istina o borbi protiv grada u inostranstvu i kod nas. Nauka i priroda broj 1, Beograd, 1955.

36. Uticaj atomskih eksplozija na vremenske promene. Nauka i priroda broj 4-5, Beograd, 1955.

37. Značaj vremena i klime u gradjevinarstvu. Nauka i priroda broj 9-10, Beograd, 1955.

38. Biljke kao meteorološki instrumenti. Nauka i priroda broj 6, Beograd, 1956.

39. Promena temperature vazduha sa porastom nadmorske visine. Zemlja i ljudi, sv. 6, Beograd 1956.

40. Snežni pokrivač i njegove karakteristike. Nauka i priroda broj 1, Beograd, 1957.